

Utbildningsdepartementet

**Remisspromemoria om
särskild utbildning i grundskolan i
judiska studier**

Sammanfattning

I denna promemoria redovisas förslag till en särskild utbildning som utöver grundskolans vanliga ämnen omfattar undervisning i ett nytt ämne, judiska studier. Ämnet bör ha en egen kursplan där betoningen ska ligga på judarnas kultur, historia, religion och traditioner.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
1 Författningsförslag.....	3
2 Bakgrund.....	4
3 Skolverkets utvärdering av judiska studier	5
4 En särskild utbildning inrättas för judiska studier.....	5
Särskild utbildning	6
Kursplan och kunskapskrav.....	7
Centralt innehåll.....	7
Timplan	7
Betyg	7
Lärare.....	7
Statens skolverk.....	8
5 Ikraftträdande	8
6 Ekonomiska konsekvenser	8
Skolhuvudmännen.....	8

1 Författningsförslag

Förslag till förordning om särskild utbildning med judiska studier i grundskolan;

Innehåll

1 § Denna förordning innehåller bestämmelser om en utbildning i grundskolan som omfattar judiska studier.

Utbildningen är en sådan särskild utbildning som avses i 10 kap. 6 § 2 skollagen (2010:800).

Vem som får anordna utbildningen

2 § En huvudman för en skolenhet med grundskola får, efter tillstånd från Statens skolverk, anordna den särskilda utbildningen i årskurserna 7–9.

Syfte

3 § Den särskilda utbildningen syftar till att öka möjligheterna för elever i grundskolan som tillhör den nationella minoriteten judar att fördjupa sina kunskaper i sin minoritets kultur.

Utbildningen ska stå öppen även för andra elever.

Riksrekrytering

4 § När en kommun anordnar den särskilda utbildningen ska elever från hela landet tas emot till utbildningen i mån av plats.

Urval

5 § Om platserna på en särskild utbildning inte räcker till alla som önskar delta i utbildningen, ska urval göras enligt principer som Statens skolverk godkänt.

Utbildningens innehåll och utformning

6 § Utöver de ämnen som framgår av 10 kap. 4 § skollagen (2010:800) ska i den särskilda utbildningen ingå undervisning i ämnet judiska studier.

Statens skolverk får meddela föreskrifter om kursplan för ämnet judiska studier och om kunskapskrav för årskurs 9.

7 § Vid tillämpningen av timplanen i bilaga 1 till skollagen (2010:800), ska undervisningen i ämnet judiska studier förläggas till 300 timmar som enligt timplanen får användas för skolans val.

8 § Elever på den särskilda utbildningen ska som språkval erbjudas undervisning i hebreiska eller jiddisch.

9 § För undervisning i ämnet judiska studier ska huvudmannen använda lärare med en utbildning avsedd för undervisning i historia, religionskunskap eller samhällskunskap i grundskolan.

Ansökan och beslut om tillstånd

10 § Ansökan om att få anordna den särskilda utbildningen ska ges in till Statens skolverk.

Skolverket får meddela föreskrifter om ansökningstid och om ansökans innehåll.

11 § Statens skolverk ska godkänna en ansökan om att få anordna särskild utbildning om

- utbildningen uppfyller villkoren i denna förordning,
- utbildningen i övrigt uppfyller kraven på utbildning i grundskolan,
- kostnaderna för utbildningen inte överstiger kostnaderna för annan utbildning i grundskolan hos huvudmannen, och
- utbildningen bedöms bidra till det i 3 § angivna syftet med den särskilda utbildningen.

12 § Statens skolverks beslut ska ange vid vilken skolenhet huvudmannen får anordna den särskilda utbildningen och hur många elever som utbildningen får omfatta. Beslutet ska även ange hur länge tillståndet gäller.

13 § Statens skolverks beslut enligt denna förordning får inte överklagas.

Denna förordning träder i kraft den 1 april 2011. Den ska tillämpas för utbildning som påbörjas efter den 1 juli 2011.

2 Bakgrund

Hösten 2001 gav regeringen tillstånd till Stockholms kommun att anordna undervisning i ämnet judiska studier (SKOLFS 2002:8). Vidare föreskrevs att grundskoleförordningens regler om betygsättning skulle tillämpas när betyg sätts i ämnet. Förordningen om judiska studier i grundskolan i Stockholms kommun gäller, efter flera förlängningar, till och med den 30 juli 2011 (SKOLFS 2010:15).

Vid förlängningen av förordningen om judiska studier, våren 2007, föreslogs att Statens skolverk skulle få ett återrapporteringskrav angående judiska studier. Det konstaterades att det aldrig gjorts någon utvärdering av de lokala målen och undervisningen i judiska studier och inte heller av effekterna på antagningen till gymnasieskolan.

3 Skolverkets utvärdering av judiska studier

Statens skolverks utvärdering av utbildningen i judiska studier i Stockholms kommun visade följande. Ämnet judiska studier är kärnan i judiska högstadiet på Vasa Real i Stockholm. Judiska högstadiet på skolan utgörs av en klass i varje årskurs 7 - 9. Undervisningen utmärks av att eleverna läser ämnena judiska studier och hebreiska, de äter i en egen matsal där det serveras koshermat, eleverna är lediga vid judiska helger, en jämkad timplan tillämpas. Eleverna går i sammanhållna judiska klasser men har också integrerad undervisning med andra klasser i vissa ämnen. Den övergripande målsättningen är att stärka elevernas judiska identitet. Gränsdragningar mellan religion, kultur och tradition är dock svåra att göra, mellan att bejaka det som anses vara judiskt och de nationella riktlinjer som finns för skolan, att vara icke-konfessionell.

Skolverket påpekar att det finns problem i hur kommunen och skolan har hanterat judiska studier. Jämkningsen av andra ämnen för att ge tid till judiska studier (och hebreiska) har medfört att man överskridit den reducering som är tillåten för undervisningstiden i vissa ämnen som slöjd, musik och bild. Kursplanen skulle ha fastställts av styrelsen för utbildningen men detta har ej fullgjorts. Den är mycket kortfattad och följer inte samma struktur som andra kursplaner. Betygskriterierna har delegerats till rektor att fastställa och kriterierna följer inte gängse uppdelning. De kunskapsområden som finns i betygskriterierna täcker inte hela innehållet i undervisningen i ämnet. För drygt hälften av eleverna innebar betyget i ämnet judiska studier en meritvärdeshöjning. Slutsatsen är att betyget i judiska studier kan öka möjligheten för några elever att komma in på ett eftertraktat gymnasieprogram.

Skolverket påpekar också att det principiella problemet med judiska studier kvarstår oförändrat sedan förordningen utfärdades; att eleverna på Vasa Real i Stockholm är de enda i landet som kan läsa och få betyg i ämnet strider mot skollagens krav på att utbildningen i det offentliga skolväsendet ska vara likvärdig oavsett var i landet den anordnas.

4 En särskild utbildning inrättas för judiska studier

Förslag: En särskild utbildning främst avsedd för judiska elever inrättas i årskurs 7-9 i grundskolan. Regleringen införs i en särskild förordning. I utbildningen ingår ämnet judiska studier. I övrigt är utbildningen utformad som vanlig grundskoleutbildning.

Ämnet judiska studier ska innehålla judarnas kultur, historia, religion och traditioner. Statens skolverk bör få i uppdrag att ta fram en kursplan samt kunskapskrav i årskurs 9. Av skollagens regler följer att betyg ska sättas i ämnet.

Undervisningstiden för ämnet judiska studier bör vara 300 timmar och tas från den tid som enligt timplanen får användas för skolans val.

Statens skolverk ska efter ansökan ge de huvudmän som uppfyller uppställda villkor tillstånd att anordna den särskilda utbildningen.

Lärare som ska undervisa i judiska studier ska vara lärare med en ämneslärarexamen i samhällsorienterande ämnen.

Förslaget till en särskild utbildning för judiska elever innebär att den bristande likvärdighet och problemen med kursplan och betygskriterier som Skolverket påpekat i sin utvärdering av judiska studier åtgärdas. För att uppnå likvärdighet bör kursplanen och betygskriterierna i judiska studier fastställas av Skolverket. Ett nytt ämne, judiska studier med egen kursplan inrättas, där betoningen bör ligga på judarnas kultur, historia, religion och traditioner. Av regleringen i skollagen följer att betyg ska sättas i ämnet. Förutom ämnet judiska studier har eleverna vanlig grundskoleundervisning. Inom ramen för språkval eller elevens val bör eleverna erbjudas att läsa jiddisch eller hebreiska. Utbildningen vid en skolenhet med offentlig huvudman ska vara icke-konfessionell, medan undervisningen i en fristående skola måste vara icke-konfessionell och deltagande i sådana konfessionella inslag som ligger utanför undervisningen ska vara frivilliga.

Särskild utbildning

Judiska studier anordnas inom ramen för en särskild utbildning. Utbildningen bör i övrigt följa gällande krav och bestämmelser för grundskolan.

Enligt 10 kap 6 § skollagen (2010:800) får regeringen för särskilda utbildningar föreskriva undantag från vad som annars gäller bl.a. ifråga om vilka ämnen som undervisningen i grundskolan ska omfatta. Regeringen får vidare, enligt 10 kap. 26 § skollagen, när det gäller särskild utbildning anordnad av en kommun, föreskriva att elever från hela landet ska tas emot.

De skolor som vill bedriva den särskilda utbildningen föreslås ansöka till Statens skolverk om ett tillstånd att anordna utbildningen, vilket bör begränsas till ett visst antal år, förslagsvis 5 år. Statens skolverk bör meddela närmare föreskrifter om ansökan. Genom ett ansökningsförfarande och krav på tillstånd finns möjlighet att följa utvecklingen i landet samt skapas förutsättningar för kontroll av att gällande regler när det gäller organisationen av utbildningen följs. För att ge fler elever möjlighet att gå i en skola där judiska studier erbjuds, bör elever från hela landet tas emot inte bara i fristående utan även i kommunala skolor.

Kursplan och kunskapskrav

Kursplanen i judiska studier ska utformas enligt samma struktur som övriga kursplaner, dvs. med ämnets syfte och ett centralt innehåll. Kunskapskrav ska finnas för årskurs 9 enligt samma principer som för andra ämnen i grundskolan.

Regeringen beslutade den 22 oktober 2010 om nya kursplaner för grundskolan. Strukturen för de nya kursplanerna består av ämnets syfte och centralt innehåll i årskurs 1-3, 4-6 och 7-9. Skolverket kommer under våren 2010 att meddela föreskrifter om kunskapskrav för godtagbara kunskaper i årskurs 3 och 6 samt kunskapskrav för tre av de godkända betygsstegen (A, C och E) i årskurs 9.

Centralt innehåll

Det centrala innehållet i kursplanen för judiska studier anges för årskurs 7-9. Innehållet föreslås fördelas på judarnas kultur, historia, religion och traditioner.

Timplan

Ämnet judiska studier ska omfatta 300 timmar av tiden för skolans val under årskurs 7-9. Vid skolans val får antalet timmar i timplanen för ett ämne eller en ämnesgrupp minska med högst 20 procent.

Betyg

Eftersom judiska studier blir ett eget ämne i grundskolan följer av skolagens regler om betygssättning att betyg ska sättas i ämnet.

Av reglerna om vad som ska ingå i ett slutbetyg från grundskolan och om hur urval ska göras till gymnasieutbildning, följer att betyget i ämnet judiska studier kan komma att ingå i det meritvärde som avgör vilka som ska antas till en studieväg i gymnasieskolan. Meritvärdet utgörs av summan av betygsvärdena för de 16 bästa betygen i elevens slutbetyg. En elev med fler betyg än 16 kan byta ut ett lägre betyg i ett ämne mot ett högre betyg i t.ex. ämnet judiska studier.

Lärare

Lärare som ska undervisa i judiska studier bör vara lärare med en ämneslärarexamen som innehåller samhällskunskap, historia eller religionskunskap. Undervisningen i ämnet kan bedrivas av flera lärare. Av skollagen följer att om två lärare gemensamt ansvarar för undervisningen när betyg ska sättas, ska också betyg sättas gemensamt av lärarna.

Den nya lärarutbildningen har fyra yrkesexamina, förskollärarexamen, grundlärarexamen, ämneslärarexamen och yrkeslärarexamen. En av de grundläggande förutsättningarna för att eleverna ska kunna fördjupa sina kunskaper är tillgång till kompetenta lärare som har relevanta kunskaper.

Målet är att alla elever ska undervisas av lärare som har en utbildning för den undervisning som ska bedrivas. Regeringen avser att återkomma med närmare föreskrifter om vilken utbildning som krävs för att bedriva viss undervisning i skolväsendet.

Statens skolverk

Skolverket bör få i uppdrag att ta fram en kursplan för ämnet judiska studier. Skolverket bör också meddela föreskrifter om kunskapskrav för årskurs 9 för ämnet.

För att få anordna undervisning i judiska studier bör det vara ett krav att skolhuvudmannen ansöker om tillstånd hos Skolverket att få starta en särskild utbildning. Skolverket bör i en föreskrift meddela vilka krav som ska uppfyllas som t.ex. hur många elever utbildningen bör omfatta, hur många år ett tillstånd ska gälla m.m.

5 Ikraftträdande

Förslag: Förordningen bör träda i kraft den 1 april 2011 och tillämpas på utbildning efter den 1 juli 2011.

Den nya skollagen och de nya läroplanerna börjar tillämpas från och med den 1 juli 2011. Förordningen om judiska studier i grundskolan i Stockholms kommun upphör den 30 juni 2011.

Förslagen i denna remiss föreslås träda i kraft den 1 april 2011 för att Statens skolverk ska kunna förbereda införandet av den särskilda utbildningen, bl.a. med framtagande av kursplan, betygskriterier och föreskrifter om ansökan samt pröva ansökningar om tillstånd att anordna den särskilda utbildningen.

6 Ekonomiska konsekvenser

Skolhuvudmännen

Förslaget bedöms inte medföra några ekonomiska konsekvenser för skolhuvudmännen. Det kommer att vara frivilligt för huvudmännen att starta undervisning i ämnet judiska studier. Den totala undervisningstiden utökas inte för eleverna med detta förslag och därmed inte heller skolhuvudmannens kostnader. Förslaget innebär inte någon utökad rätt till skolskjuts eller inackordering.

Ett villkor för tillstånd är att huvudmannens kostnader för utbildningen inte överstiger kostnaderna för vanlig grundskoleutbildning. Genom detta begränsas det belopp som en elevs hemkommun måste betala för en utbildning som anordnas av en annan kommun.

Uppdraget att ta fram en kursplan för ämnet i judiska studier medför att Skolverket behöver vissa tillfälliga resurs- och personalförstärkningar. Kostnaden för uppdraget beräknas rymmas inom befintliga anslagsramar och inom ramen för Skolverkets implementeringsarbete med bl.a. nya läroplaner i grundskolan och motsvarande skolformer.